

ธรรมเนียมเทศนา ในพิธีทอดผ้าป่าสามัคคี “พรรณไม้ในพระไตรปิฎก”

โดย พระไพศาล วิสาโล ประธานฝ่ายสงฆ์

จัดตั้ง “กองทุนพระพุทธศาสนากับการแพทย์แผนไทย”

เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยอันมีรากฐานจากพระพุทธศาสนา

วันอาทิตย์ที่ 12 พฤศจิกายน 2566 เวลา เวลา 09.00 น. - 12.00 น.

ณ ห้องประชุมอาคารสวนกุหลาบ ชั้น 2 กระทรวงสาธารณสุข ซ.สาทรนุสรณ์ 7 จ.นนทบุรี

ทอดกฐินกับทอดผ้าป่าต่างกันอย่างไร ทอดกฐินต้องจัดภายใน 30 วันหลังจากออกพรรษา ปีนี้หมดเขตตรงกับวันลอยกระทง การทอดกฐินต้องทอดที่วัด เพราะต้องมีคณะสงฆ์มาร่วมเป็นส่วนสำคัญของพิธี เพื่อลงมติเป็นเอกฉันท์มอบผ้ากฐินให้กับพระรูปใดรูปหนึ่ง นอกจากทอดที่วัดแล้ว การทอดกฐินทำได้แค่ครั้งเดียวต่อปี ส่วนการทอดผ้าป่า สามารถทอดได้ไม่จำกัดเวลา ทอดกี่ครั้งก็ได้ต่อไป

ผ้าป่า เรียกดังนี้เพราะถือคติโบราณ คือ สมัยพุทธกาล พระบรมศาสดายังมิได้มีพุทธานุญาตให้พระภิกษุทั้งหลายรับจีวรจากชาวบ้าน ผ้าหยากร ภิกษุต้องแสวงหาผ้าที่เขาทิ้งไว้ตามป่าช้าบ้าง ตามทางเดินในป่าบ้าง มาทำจีวรนุ่งห่ม โดยถือว่าเป็นผ้าไม่มีเจ้าของ ผ้าชนิดนั้นเลยเรียกว่า “ผ้าป่า” สมัยนั้นพระอยู่ในป่าไม่ได้มีวัดอยู่ เวลาออกบิณฑบาตเดินผ่านราวป่า คนใจบุญสมัยนั้นจึงนำผ้าไปแขวนไว้ตามต้นไม้ข้างทางที่พระเดินผ่าน ท่านองว่าทิ้งแล้ว พระไปพบเข้าจึงชักไปทำจีวร มีธรรมเนียมชักผ้าบังสกุลตามงานต่าง ๆ เช่น งานศพ เวลาจะเผาศพก็มีการชักผ้าบังสกุล ถือเป็น

ผ้าห่อศพ แม้ปัจจุบันนี้ จะทอดตามวัดแต่เรายังเรียกทอดผ้าป่า เพื่อรักษาเค้าเดิมโบราณเอาไว้ว่า เป็นผ้าที่ทอดตามป่าสมัยพุทธกาล

การทอดผ้าป่า ทอดเมื่อไรก็ได้ ทอดที่ไหนก็ได้ เป็นการทอดเพื่ออุปถัมภ์พระสงฆ์ นอกจากทอดเพื่อนำผ้าไปใช้ ยังมีบริวารผ้าป่าเพื่อนำไปสร้างโบสถ์ สร้างวิหาร สร้างกุฏิ สร้างเสนาสนะ การทอดผ้าป่ามีประสงค์เพื่อประโยชน์ของหมู่สงฆ์ วัดวาอารามและพุทธศาสนา

พระภิกษุนอกจากศึกษาพระธรรมแล้ว ท่านก็ทำประโยชน์ให้กับชุมชนส่วนรวมด้วย บางที่ท่านก็ไปส่งเสริมชาวบ้านจัดทำผ้าป่าเพื่อสนับสนุนธนาคารข้าว ธนาคารควาย ขึ้นมา อย่าง 40 ปีก่อน **หลวงพ่อคำเขียน สุวรรณโณ** จังหวัดชัยภูมิ ท่านส่งเสริมชาวบ้านทำสหกรณ์ข้าว เพราะการเดินทางลำบาก ไม่มีถนน ชาวบ้านหลังเขาต้องกินข้าวราคาแพงมาก ท่านจึงทำผ้าป่าข้าว เอาข้าวจากในตัวเมืองที่ไม่แพงมาขายหลังเขา ตอนหลังก็มีผ้าป่าหนังสือ สนับสนุนห้องสมุดชุมชน ห้องสมุดชาวบ้าน ล่าสุด ผ้าป่าเด็กเพื่อส่ง

เสริมช่วยเหลือพัฒนาเด็กในชุมชน ในชนบทที่ประสบปัญหา

ผ้าป่าที่ทอดในวันนี้พิเศษ ไม่ได้เอาเงินไปสร้างโบสถ์ วิหาร แต่เป็น**ผ้าป่าพรรณไม้ในพระไตรปิฎก** เป็น กองทุนเพื่อสนับสนุนพระพุทธศาสนากับการแพทย์แผนไทย หลายคนจะสงสัยว่าพระพุทธศาสนากับการแพทย์แผนไทยเกี่ยวข้องกันอย่างไร คนคิดกันว่า พระพุทธศาสนาเป็นเรื่องของจิตใจ การทำความดี รักษาศีล มีธรรมะ จะไปเกี่ยวข้องกับการแพทย์ได้อย่างไร จริง ๆ เรื่องพุทธศาสนากับสุขภาพ เกี่ยวข้องกันมาก มีคำสอนมากมายของพระพุทธเจ้าที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ให้มีอายุยืน รวมทั้งไม่ให้น้ำหนักเกินหรือเป็นโรคอ้วน เราไปเข้าใจว่า พุทธศาสนาสอนให้พ้นทุกข์จากกิเลส พ้นจากวัฏสงสาร **พระพุทธเจ้าให้ความสำคัญกับสุขภาพ** คำสอนของพระองค์ไม่ได้มุ่งแต่ทางธรรม แต่คำสอนมุ่งให้เกิดประโยชน์ทางโลกด้วย เพื่อให้เป็นพื้นฐานของการสำเร็จประโยชน์ทางธรรม

มีธรรมะข้อหนึ่งชื่อว่า **ธรรมะเพื่อการอายุยืน** หรือ **อายุวัฒนธรรม** ไม่ใช่หมายถึงยาอายุวัฒนะ ธรรมะเพื่ออายุยืน ได้แก่

1. ให้รู้จักหาความสบายให้กับตัวเอง ช่วยให้อายุยืน ถ้าอยู่ลำบากแร้นแค้นอายุจะไม่ยืน พุทธศาสนาไม่ได้สอนให้ทรมานตน ถ้ารู้จักหาความสบายให้กับตนก็จะทำให้อายุยืน

2. ให้รู้ประมาณในการทำ ความสบายให้กับตนเอง ตรงนี้ยาก เพราะพอสบายแล้วก็เพลิน เป็นปัญหาของคนสมัยนี้มาก นั่ง ๆ นอน ๆ ไม่ยอมเดินจะไปซื้อของหน้าปากซอย ก็ขึ้นมอเตอร์ไซด์วินเอาไว้บนไดก็ยังไม่ยอมขึ้น ใช้ลิฟท์ อะไรที่ต้องใช้แรงขยับเขยื้อนไม่ชอบ การติดสบายเป็นโทษ ให้รู้จักประมาณตนในความสบาย อะไรที่ไม่สบายอาจเป็นประโยชน์ เช่น การออกกำลังกาย การเดิน การใช้

แรง รวมทั้งการกินอาหารที่ไม่ถูกปากถูกใจ แต่อาจมีประโยชน์ต่อสุขภาพ การที่เราไม่รู้จักประมาณในการสบายจึงเป็นโรคอ้วน โรคเบาหวาน โรคหัวใจกันเยอะ

3. การกินอาหารที่ย่อยง่าย ทำให้อายุยืน รู้จักประมาณในการบริโภค การลดน้ำหนัก พระพุทธเจ้าก็สอนพระเจ้าประเสนทิโกศลที่มีร่างกายอ้วนท้วน จะเดินเหินก็ลำบาก จะขยับเขยื้อนก็ลำบาก พระพุทธเจ้าก็สอนให้มีสติในการบริโภค คือ บริโภคให้พอดี อย่าเพลินกับรสชาติ พระพุทธเจ้าให้คาถาว่า *ผู้มีสติ รู้จักประมาณในการบริโภคย่อมแก่ช้า เวทนาเบาบาง และมีอายุยืน* ดังนั้น เวลาพระเจ้าประเสนทิโกศลเสวยพระกระยาหาร ห้ามใจไม่อยู่ เจออาหารก็เพลิดเพลิน ก็ให้มหาตเล็กท่องคาถาเวลาเสวยพระกระยาหารทุกมื้อ พอได้ฟังก็ได้สติ ยับยั้งชั่งใจ ไม่กินมาก น้ำหนักก็ค่อยลดลงจนสมส่วน เวลาไปเฝ้าพระพุทธเจ้าก็เดินไปสบายกาย สามารถก้มกราบพระพุทธองค์ได้สะดวก และสรรเสริญพระพุทธเจ้าว่า ทรงสอนทั้งประโยชน์ปัจจุบันและประโยชน์เบื้องหน้า (หมายถึง ประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรม)

4. มีกัลยาณมิตร ทำให้อายุยืน การมีปาปมิตร (มิตรชั่ว) ชวนกันทำชั่ว กินเหล้าเมาสุรา ชวนกันไปเสพความสุขสบายเพลิดเพลิน จนกระทั่งเกิดโทษกับตนเอง ทำให้เครียด มีผลต่อสุขภาพกายได้ การมีเพื่อนที่ดีจะทำให้ชีวิตเจริญงอกงาม

5. รักษาใจด้วยการมีศีล ทำให้อายุยืน คนไม่มีศีลทำให้อายุสั้นเพราะอาจจะถูกฆ่า ไปลักขโมยทำให้เกิดความโกรธแค้น ไปมีชู้ ผิดประเวณี เขาก็มาแก้แค้น กินเหล้าทำให้อายุสั้น

สุขภาพสัมพันธ์กับพุทธศาสนาอย่างไร การแพทย์ก็เหมือนกัน การแพทย์แผนไทยต้องใช้หลักทางธรรมทางศาสนา มาประกอบมีในน้อย ดูจากคุณภาพ

และลักษณะของแพทย์แผนไทย มีความรู้ในวิชาเรื่องธาตุ เรื่องโรคยังไม่พอ ต้องมีคุณธรรมและรู้ว่า สุขภาพของคนไม่ใช่เรื่องของกายเท่านั้น ยังเป็นเรื่องของจิตด้วย แพทย์รู้จักและสามารถพูดให้คนใช้รู้จักทำสมาธิ พูดให้คนใช้คลายวิตกกังวล รู้จักปล่อย รู้จักวางบ้าง แพทย์สมัยใหม่มักจะนึกถึงแต่เรื่องทางกาย พอเจ็บป่วยก็จะพึ่งยา เทคโนโลยี จะเอกซเรย์ ตรวจเลือด วัดความดัน สุขภาพไม่ดีอาจเป็นเพราะใจก็ได้ อย่างมีผู้หญิงคนหนึ่ง อายุเพียงยี่สิบกว่า ปวดท้อง ปวดหัว ร้องไห้ ความดันสูงเป็นประจำ ไปหาหมอ หมอให้ยา ก็หายชั่วคราว พอผ่านไปสักพักก็ป่วยใหม่ เข้าออกโรงพยาบาลเป็นประจำ หมอแปลกใจเช็คลือด เอกซเรย์ วัดความดัน ร่างกายปกติหมด ไม่มีสาเหตุที่ทำให้ปวดท้อง ปวดหัว ร้องไห้ หมอเกือบจะถอดใจอยู่แล้ว แต่ได้คิดขึ้นมา ก็เลยให้เธอช่วยเล่าเรื่องชีวิตของเธอให้ฟัง เธอเล่าว่าเป็นเด็กกำพร้า ตั้งแต่เล็กอยู่ในการดูแลของพี่สาว 2 คน เวลาพูดถึงพี่สาวก็จะมีอารมณ์มาก ความน้อยใจ เพราะพี่สาวชอบใช้อำนาจกับเธอ สั่งให้ทำโน่นนี่ ลงโทษว่าเธอ หมอสังเกตว่า เมื่อเธอพูดถึงพี่สาวจะมีความโกรธมาก หมอจึงแนะนำเธอให้อภัยพี่สาว เธอไม่พอใจว่าแทนที่หมอจะให้ยากับเธอ กลับบอกให้เธอทำโน่นทำนี่ เธอจึงหายไปเลย ไม่ไปพบหมออีก ผ่านไปหลายปี หมอได้รับจดหมายจากหญิงคนนี้ (สมัยนั้นยังไม่มีอีเมล) บอกว่าตอนนี้เธอหายแล้ว เพราะทำตามพี่สาวแนะนำคือ ให้อภัยพี่สาว พอให้อภัยแล้ว ความดันก็เป็นปกติ ไม่ปวดหัว ปวดท้อง

สมัยนี้แพทย์แผนปัจจุบันมักจะนึกถึงแต่เรื่องทางกาย จะสั่งเอกซเรย์ ตรวจเลือด วัดความดัน ไม่ค่อยได้ถามถึงจิตใจ ความเป็นมาในชีวิตของคนป่วย เป็นมาอย่างไร จึงไม่ทราบ ว่าความโกรธทำให้ล้มป่วยได้ การแพทย์แผนไทยจะให้ความสำคัญทางเรื่องของ

ใจด้วย สุขภาพไม่ใช่เรื่องของกายเท่านั้น จึงเรียกว่า การแพทย์องค์รวม แต่ปัจจุบันนี้ เราไปคาดหวังกับเรื่องยาสมุนไพร และการตรวจจากหมอแผนไทย แต่ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องของจิตใจ

พุทธศาสนากับการแพทย์แผนไทยจึงสัมพันธ์กันมาก และมีความสำคัญที่สามารถเยียวยารักษาผู้ป่วยได้อย่างแท้จริง จึงเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่มี **กองทุนเพื่อสนับสนุนพระพุทธศาสนากับการแพทย์แผนไทย** เพื่อส่งเสริมให้มีการนำเอาคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ในการเยียวยารักษาและเสริมสร้างสุขภาพของผู้คนไม่ให้เจ็บป่วย ตอนนี้องค์ทุนฯ เริ่มจากเรื่องเล็กน้อย คือ **พรรณไม้ในพระไตรปิฎก** พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับเรื่องของธรรมชาติ มีคำว่า **รมณีย์** ความร่มรื่น สงบสงัด ลักษณะวัดไทยสมัยก่อนต้องเป็นรมณีย์ คือ มีน้ำอุดม ร่มรื่น ต้องมีพรรณพฤกษา มีความสงบสงัด เป็นคำของพระพุทธโฆษาจารย์ พรรณไม้ในพุทธศาสนาจึงไม่ได้เป็นไปเพื่อทำสมุนไพรรักษาอย่างเดียว แต่เพื่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ร่มรื่น เกื้อกูลต่อการประพฤติปฏิบัติธรรมซึ่งจะเป็นการบำบัดโรคทางจิตอย่างแท้จริง ท่านพุทธทาส เรียกว่า โรคทางวิญญาณ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า *คนที่ป่วยโรคทางกายมีอยู่ แต่คนที่ป่วยโรคทางจิตหาได้น้อยมาก* ไม่ใช่เป็นโรคจิต โรคประสาท แต่หมายความว่า มีความทุกข์ด้วยกิเลส โลภะ โทสะ โมหะ เกิดขึ้นเมื่อใดก็ทำให้ผิดปกติทางจิตทั้งนั้น จึงเรียกว่า **โรคทางจิต โรคทางวิญญาณ** เพราะฉะนั้น การที่เรามาช่วยกันส่งเสริมธรรมชาติ ปลูกต้นไม้กันให้ร่มรื่น เกิดรมณีย์ ก็เป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งของชาวพุทธ และตอนนี้ก็เป็นที่น่ายินดีที่มีหลายหน่วยงานมาส่งเสริมการสร้างธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้เป็นรมณีย์ ร่มรื่นภายนอกต่อไปก็จะร่มเย็นภายใน

การที่พวกเราทำบุญร่วมทอดผ้าป่าในวันนี้ ก็ถือเป็นการเพิ่มกำลังให้กับมูลนิธิ เพื่อจะได้นำเอา หลักธรรมทางพุทธศาสนา คำสอนของพระพุทธเจ้า มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ ในทางโลก ทางรูปธรรม ให้ เกิดสุขภาพที่ดี ทางธรรม ให้เกิดความเจริญงอกงาม ทางจิตใจ เพราะมีธรรมชาติที่สงบร่มรื่น เป็นสัปปายะ ที่อยู่เหมาะสม สงบ พื้นที่สะอาดสะอาดอัน ไม่พลุกพล่าน จอแจ เอื้อเพื่อเกื้อกูล

อาตมาขออนุโมทนาที่ทุกท่านได้มาร่วมกัน ทำบุญในวันนี้ และท่านที่ไม่ได้มา แต่ได้ร่วมสมทบ ทุนเป็นจำนวน **324,264 บาท** อาตมาขอรับในนาม สงฆ์ และมอบคืนให้กับมูลนิธิ ไม่นำกลับวัด และคณะ

สงฆ์ที่อาตมาเป็นตัวแทนก็จะร่วมอนุโมทนาด้วย เพื่อให้เงินจำนวนนี้เป็นประโยชน์กับการดำเนินงานของ มูลนิธิอย่างแท้จริง

สุดท้ายนี้ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย อำนวยอวยผลให้ทุกท่านเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ เพื่อเป็นปัจจัยในการสร้างความดีงาม ให้ถึงพร้อม ด้วยทาน ศีล ภavana ขอให้บุญที่บำเพ็ญ ธรรมที่รักษา อำนวยให้ปลอดภัย ไกลทุกข์ภัย ไม่กลักราย อันตราย ไม่แผ้วพาน มารไม่รบกวนรังควาน ให้มีสติรักษาใจ มี ปัญญานำทางชีวิต ให้ก้าวข้ามผ่านทุกข์ ประสบความ สุขเกษมสันต์ มีพระนิพพานเป็นที่หมายด้วยกันทุกคนเถิด